

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน¹ Cultural Tourism of Andaman coastal provinces

แอนนา สำราญ², วราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร³, อเนก เหล่าธรรมทัศน์⁴

Anna Samran², Waraporn Thepsamritporn³,

Anek Laothamatas⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและความสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ศักยภาพและอุปสรรคข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์วัฒนธรรมและความสำคัญ ศักยภาพอุปสรรคข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ภายใต้ข้อถกเถียงว่าควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันสู่ระดับภูมิภาคได้อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันได้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนอกจากจะมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ศักยภาพและอุปสรรคข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน พบว่ามีอยู่ 4 ด้าน คือ อุปสรรคและข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคและข้อจำกัดในการบริหารจัดการ อุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสะอาดขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับความร่วมมือของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนแนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ได้แก่ 1) ด้านการผลักดันจังหวัดฝั่งอันดามันเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เฉพาะ 2) ด้านการสร้างกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานของทุนทางสังคมวัฒนธรรม 3) ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดฝั่งอันดามันให้สามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและเหมาะสม 4) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดฝั่งอันดามัน 5) ด้านการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดฝั่งอันดามันสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน, แนวทางการพัฒนา

¹ วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2561

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Abstract

The purposes of this research was to study the culture and importance of cultural tourist attractions of the Andaman Coastal provinces, potentials and obstacles of its potential development including guidelines for development. This research is a qualitative research drawing the data from documentary study and in-depth interviews. Twenty-two close-group informants were interviewed. The gathered data were analyzed and synthesized emphasizing the cultural aspect and its importance, potentials, obstacles and limitations including guidelines or measures for the development of cultural tourism of the Andaman Coast provinces.

The research results revealed that: Culture can be used to create income for the Andaman Coastal provinces. In addition to its important role in the economy, it plays a major part in the development of local community and culture including nature and environment. Regarding potentials, obstacles and limitations of the development of the cultural tourism of the Andaman Coastal provinces, It was found that there are obstacles and limitations in these four components: access to the tourist attractions and tourism routes; management; infrastructure that is not adequate to support the demand of tourism and cooperation of the communities in the tourism locations. The guidelines for the development of the Andaman Coastal provinces are as follows: There is a need to push or move forward the Andaman Coastal provinces to become a center of cultural tourism diversity. There should be a mechanism to involve participation of governmental, private, community and network sectors, in the development of the cultural tourism based on the social and cultural capital. As for management to develop cultural tourism potential of the Andaman Coastal provinces, the aim should be to expand the tourism activities so that they are adequate and appropriate. Finally, there should be development of tourism personnel and encouragement for participation of community members to raise the level of cultural tourism to creative economy.

Keywords : Cultural Tourism, Andaman coastal provinces, The guidelines for the development

บทนำ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน มีแนวโน้มการเติบโตของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่จะมีความแตกต่างกันของจำนวนและประเภทของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวได้วางแผนกำหนดศักยภาพของพื้นที่ท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์จาก Demand Side (จำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว) Supply Side (โครงสร้างพื้นฐาน) ให้จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง โดยมีนโยบายรักษาชื่อเสียงและมนต์เสน่ห์ด้วยการเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาท "ICT City" ของจังหวัดภูเก็ตสู่การเป็น "ฐานอุตสาหกรรมความรู้" พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานบริการด้านการแพทย์และการพยาบาล ตลอดจนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับธุรกิจ MICE และ Marina เพื่อเสริมบทบาทด้านการเป็น "เมืองนันทนาการ" เพิ่มจุดขายแก่นักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีรายได้สูง รวมทั้งการ

พัฒนาจังหวัดพังงา ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบ Long Stay และจังหวัดกระบี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์คุณภาพสูง (คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน, 2559 : 6) แต่ทั้งนี้การที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีในทุกๆ ด้าน (ทักษิณ ปิลาวสน์, 2556 : 88) ซึ่งที่ผ่านมาการบริหารจัดการท่องเที่ยวมักจะมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล โดยมองข้ามจุดขายอย่างอื่นซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์น่าสนใจมาอย่างยาวนาน ที่สามารถสร้างให้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญได้เช่นกัน

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรลพบุรีที่ขนาดด้วย 2 มหาสมุทร คือ มหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก มีรูปร่างยาวจากเหนือจรดใต้ มีแนวชายฝั่งทะเลยาวไปตลอดทางฝั่งตะวันตกยาวถึงประเทศมาเลเซีย เป็นเส้นทางเดินเรืออ้อมแหลมมลายูมาทางฝั่งตะวันออกต่อเนื่องขึ้นมา และอ้อมไปทางภาคตะวันออกผ่านไปทางกัมพูชาและเวียดนาม ตำแหน่งที่ตั้งของประเทศไทยตั้งอยู่เกือบจะกึ่งกลางของเส้นทางเดินเรือระหว่างจีนกับอินเดีย ซึ่งมีความเจริญทางอารยธรรมรุ่งเรืองสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตนานนับพันปี เมื่อพิจารณาถึงการเดินทางระหว่างประเทศทั้งสองที่ต้องอาศัยการเดินทางโดยเรือซึ่งน่าจะต้องอาศัยบริเวณทางภาคใต้ของประเทศไทยเป็นเส้นทางผ่าน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเลียบไปตามแนวชายฝั่งทะเลหรือแล่นเรือตัดผ่านอ่าวไทย และรวมไปถึงเส้นทางบกเพื่อข้ามคาบสมุทรด้วย ซึ่งมีผลให้ภาคใต้ของประเทศไทยมีโอกาสติดต่อและรับวัฒนธรรมจากทั้งสองแหล่งได้โดยตรง (เอิบเปรม วัชรากูร, 2555 : 100) เมื่อการเดินทางเรือค้าขายระหว่างสองฝั่งมหาสมุทร ขอบข่ายการเดินทางขยายกว้างไกลออกไป ชาวอินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย จากแถบดินแดนทะเลตะวันตก เดินทางมาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวจีน จากดินแดนทะเลตะวันออก คาบสมุทรรันระหว่างน่านน้ำทั้งสองฝ่าย มีอ่าวที่เหมาะสมแก่การนำเรือเข้าจอดเทียบท่า เพื่อหลบพายุฝนหน้ามรสุมทั้งทางฝั่งตะวันออกและตะวันตก เป็นเส้นทางเชื่อมการคมนาคมขนส่งสินค้าที่สะดวก บริเวณที่เป็นอ่าวจอดเรือจะกลายเป็นชุมชนและคนท้องถิ่นอาศัยอยู่ร่วมกัน จนกลายเป็นชุมชนใหญ่ เป็นเมืองท่าที่สำคัญ เช่น พังงา ตะกั่วป่า กระบี่ และพังงาทางฝั่งทะเลตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย เส้นทางคาบสมุทรฝั่งอันดามันบรรจบอ่าวไทย เป็นที่กล่าวโจษขานมานานว่า เป็นเส้นทางเดินเรือที่ยิ่งใหญ่ของโลกแห่งหนึ่ง และมีอดีตที่รุ่งโรจน์อันปรากฏด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ขุดค้นพบ ซึ่งมีที่มาหลากหลาย ทั้งเครื่องถ้วยเปอร์เซีย เครื่องเคลือบจากเมืองจีนอายุกว่าพันปี เทวรูปสัญลักษณ์สำคัญของการเผยแผ่ศาสนาจากอินเดีย รวมถึงลูกปัดที่บ่งบอกถึงความเป็นเมืองท่าที่มีการติดต่อค้าขายที่เจริญรุ่งเรืองในย่านนี้ (ปาณิสรา ชูผล, 2552 : 1)

พื้นที่กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน อันประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ด้วยความเป็นเมืองท่าสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีมรดกทางสังคม วัฒนธรรมที่มีคุณค่า และปัจจุบันเป็นเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว เนื่องด้วยมีความได้เปรียบทางต้นทุนวัฒนธรรมเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าควรแก่การจดจำเล่าขาน ประกอบกับภูมิทัศน์ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และอาคารบ้านเรือนสไตล์ชิโนโปรตุกีส ที่แฝงด้วยเสน่ห์ผ่านเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่ผ่านมามีประเทศไทยมุ่งเน้นเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ดังนั้นหากส่งเสริมผนวกเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เหมือนเกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย และการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตชาวเล เช่น วิถีชีวิตชาวมอแกน ที่เรียนรู้การหนีภัยจากธรรมชาติ ก็จะสามารถทำให้ไทยพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและยกระดับการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

ในกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันนั้น ขาดการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยว แรกเริ่มเดิมทีนั้นจะเป็นการท่องเที่ยวทางทะเล และทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นความสวยงาม เป็นมรดกที่ธรรมชาติได้สร้างไว้ให้แล้ว ในขณะที่ฤดูกาลเปลี่ยนปัจจัยสภาพอากาศ ขาดการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความสำคัญด้านวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน ดังที่กล่าวมา สามารถที่จะนำมาเป็นจุดเด่นในการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยผ่านกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของฝั่งอันดามันได้ ที่สำคัญควรหันมาให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและจะต้องกระจายรายได้สู่ชุมชนด้วยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและด้านวัฒนธรรมให้มีมาตรฐานและเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวภายใต้การดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นให้ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบการนำวิถีวัฒนธรรมความเป็นไทยการท่องเที่ยวเชิงชุมชนเข้ามามากขึ้น MGRonline (2561 : 1) ซึ่งกล่าวได้ว่ากลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน เป็นพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์มีความโดดเด่นที่น่าสนใจด้วยลักษณะทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันนี้จึงจะมีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพราะอยู่ในกลุ่มนโยบายเดียวกัน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ หลายมิติ เช่น มิตินโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นับเป็นหนึ่งในประเด็นที่เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมของประเทศ เพราะนอกจากจะสร้างการเติบโตให้กับอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศแล้ว ยังเป็นการรักษาความสมดุลระหว่างการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ส่วนมิติการจัดการนั้น การอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน และชุมชนต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ตลอดไป จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวบนฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน และช่วยปกป้องมรดกวัฒนธรรมไว้เพื่อคนรุ่นต่อไปในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีไม่เพียงแต่ด้านการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อความเป็นชาติอย่างยั่งยืนด้วย

ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาวัฒนธรรมและความสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฝั่งอันดามัน เพื่อแสวงหาโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวขณะเดียวกันยังมุ่งศึกษาศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการของหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเองสนับสนุนการพัฒนา การท่องเที่ยวและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ตลอดจนสามารถขับเคลื่อนให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเติบโตไปพร้อมๆ กันในทิศทางเดียวกันอันเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยมีสมมติฐานของการวิจัยจากมุมมองที่ว่า การท่องเที่ยวฝั่งอันดามันนั้น ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค ไม่เพียงเฉพาะแต่ละจังหวัด เนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมร่วมที่หลากหลาย นโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวควรได้รับการส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงชุมชน ได้พยายามส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น สร้างจุดขายโดยการสร้างเสริมประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีขึ้นมา หากแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ฝั่งอันดามันให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้นั้นค่อนข้างยาก หากแต่ต้องใช้เวลาในเตรียมความพร้อมและดำเนินงานในด้านต่างๆ อย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและความสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพและอุปสรรคข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน

วิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวมทั้งสิ้น 22 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐจังหวัดฝั่งอันดามัน จำนวน 11 คน 2) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดฝั่งอันดามัน จำนวน 5 คน 3) กลุ่มผู้แทนภาคประชาสังคมจังหวัดฝั่งอันดามัน จำนวน 3 คน และ 4) กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดฝั่งอันดามัน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interviews) โดยแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ (Main Questions) ได้มาจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคำถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีหนังสือจากสำนักบัณฑิตศึกษาไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเจาะลึกถึงมุมมอง แนวคิด ทศนคติ และข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยมีการจัดบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกที่ได้เตรียมไว้ ควบคู่กับการใช้เครื่องบันทึกเสียง (กรณีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องบันทึกเสียง) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของการสัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อันประกอบไปด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐจังหวัดฝั่งอันดามัน 2) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดฝั่งอันดามัน 3) กลุ่มผู้แทนภาคประชาสังคมจังหวัดฝั่งอันดามัน และ 4) กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดฝั่งอันดามัน ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive) โดยมีเกณฑ์ในการสุ่มจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้คำถามเดียวกันกับหลายๆ คน เพื่อเปรียบเทียบคำตอบกับข้อมูลที่ได้ พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation) (Phosita, C., 2009 : 19) ในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง

1. ในด้านข้อมูล (Data Triangulation) ข้อมูลที่ได้จะนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม แหล่งข้อมูลจะมีความหลากหลาย เช่น ตั้งคำถามเดียวกันกับคนหลายๆ คน หรือพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากบุคคลกับที่ได้มาจากการสำรวจเอกสาร หรือข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกัน

2. ด้านวิธีวิจัย (Method Triangulation) ผู้วิจัยจัดให้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้เกิดรูปแบบและชัดเจนถูกต้องมากขึ้น คือใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์กลุ่มมาตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วย

3. ด้านผู้สอบถาม (Investigator Triangulation) ผู้วิจัยได้ใช้ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน มาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผู้วิจัย รวมถึงให้ช่วยตรวจสอบบทวิเคราะห์ข้อมูลและบทสรุปในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นการทำให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) มาแยกแยะตามเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียง ตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ รวมทั้งการวางแผนทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ตามรายละเอียด ดังนี้

1. จัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้
2. เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์
3. วิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน

การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา จัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล สังเคราะห์ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน โดยใช้หลักบริหารจัดการทางรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้การท่องเที่ยวในยุคต่อไปต้องเป็นการยกระดับให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และจัดทำรูปแบบเพื่อนำเสนอรายงานการวิจัยและจัดทำเป็นดัชนีนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดถือหลักจริยธรรมในการวิจัยอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามหลักวิชาการทุกขั้นตอน ดังนี้

1. การดำเนินการวิจัยตามหลักวิชาการทุกขั้นตอน ปราศจากอคติมีความซื่อตรงต่อข้อค้นพบที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
2. การรักษาความลับเกี่ยวกับข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่ทำให้เกิดผลต่อผู้ให้ข้อมูลในทางใดๆ ที่อาจมีขึ้น
3. การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ความคิดเห็นทางวิชาการของผู้ให้ข้อมูลการวิจัย
4. ดำรงไว้ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกระดับ
5. การนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสังคมส่วนรวม

ผลการศึกษา

1. **วัฒนธรรมและความสำคัญการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของฝั่งอันดามัน** พบว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน หรือชีวิตทางวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านมิติความหลากหลายจนหลอมรวมกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและเป็นเอกภาพของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มจะได้รับความนิยมมากในอนาคตและจะเป็นจุดขายสำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันที่มีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน สามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวนานได้อย่างน่าสนใจและน่าค้นหา เชื่อมโยงเป็นสายทอดเลี้ยววัฒนธรรมให้กับคนท้องถิ่นได้สืบทอดและถ่ายทอดวัฒนธรรมของตนสู่นักท่องเที่ยว ได้รู้ถึงรากเหง้า วิถีชีวิตของชุมชนในการดำรงชีพ เป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้มีความโดดเด่นแตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญทำให้ชุมชนรู้จักตัวตน รู้จักหวงแหนสำนึกรักในชุมชนตนเอง มีส่วนร่วมปกป้องชุมชนถึงแม้จะมีสภาพ แวดล้อมวัฒนธรรมใหม่เข้ามากลืนกินก็ตาม ถ้าวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็งก็สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานในภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยว นำรายได้เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับ ประเทศและระดับภูมิภาค

1.2 ความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน มีบทบาทในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอีกด้วย กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเชิงบวกที่ชัดเจนที่สุดซึ่งเกิดจากการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้ จึงได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นหรือพื้นที่ประเพณีที่กำลังสูญหาย อนุรักษ์โบราณสถานต่างๆ รวมทั้งพัฒนางานหัตถกรรม ซึ่งล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจต่อวัฒนธรรมของตน และมีความตื่นตัวที่จะอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมโดยร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียว รวมทั้งมีบทบาทในการบริหารจัดการมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นการต่อยอดและเติมเต็มในสิ่งที่มิอยู่เรียนรู้จากรากเหง้าบรรพบุรุษในฝั่งอันดามัน ซึ่งมีที่มากที่ไป ต้องต่อยอดจากภูมิปัญญาแล้วใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มมูลค่าในวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเข้ามาเพื่อรื้อฟื้นให้คนท้องถิ่นหวงคิด แต่ถ้าใช้การท่องเที่ยว

ไม่ถูกต้อง ไม่มีความรู้ หรือเอาวิถีชีวิตวัฒนธรรมมาปรับใช้การท่องเที่ยว ก็จะเป็นการทำลายการท่องเที่ยวโดยสิ้นเชิง ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในจังหวัดฝั่งอันดามัน ในมิติด้านสังคมนั้น ถ้าหากชุมชนไหนที่เป็นชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้สามารถยกระดับคุณภาพของคนให้มีศักยภาพได้และเป็นต้นทุนทางสังคมในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย

1.3 ความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดฝั่งอันดามันนั้นมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะและความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความหลากหลายสามารถดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหาความรู้ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มภาคีที่ได้ให้สัมภาษณ์ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ในเรื่องของวัฒนธรรมเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันได้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนอกจากจะมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นเชิงบวกที่ชัดเจนที่สุดซึ่งเกิดจากการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าสนใจแนะนำให้แก่นักท่องเที่ยวได้ จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกให้ท้องถิ่นหรือพื้นที่ประเพณีที่กำลังสูญหาย อนุรักษ์โบราณสถานต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจต่อวัฒนธรรมของตน และมีความตื่นตัวที่จะอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมโดยร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียว รวมทั้งเริ่มมีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งมีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

2. ศักยภาพอุปสรรคและข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า

2.1 ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ด้วยศักยภาพทางธรรมชาติของทะเล ชายหาด และภูเขา ทำให้จังหวัดฝั่งอันดามันมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวระดับโลก แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน จนหล่อหลอมกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนา มีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังมีงานประเพณีที่สำคัญที่น่าสนใจ ซึ่งทำให้มีกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง จากความหลากหลายของคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม มีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ 1) ด้านการแต่งกาย 2) ด้านภาษา 3) ด้านอาหาร 4) ด้านที่อยู่อาศัย และ 5) ด้านประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อต่างๆ จากการที่จังหวัดฝั่งอันดามันเป็นที่รวมกันของชุมชนหลากหลายชาติพันธุ์ จึงก่อให้เกิดการสืบทอดด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีเสน่ห์โดดเด่น มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เช่น วิถีไทยพุทธ วิถีไทยมุสลิม วิถีไทยเชื้อสายจีน

วิถีวัฒนธรรมกลุ่มพี่น้องชาวเล เป็นต้น จึงเป็นเสน่ห์ ไม่ค่อยไปกว่าเสน่ห์ด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม นอกจากนี้ ยังมีศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ผังอันดามัน ด้วยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก จากเส้นทางคมนาคม 3 ทาง ทั้งทางบก ผ่านทางหลวงแผ่นดินเป็นเส้นทางหลัก ทางน้ำหรือทางทะเล ผ่านท่าเทียบเรือท่องเที่ยวที่กระจายอยู่โดยรอบ และทางอากาศผ่านท่าอากาศยานนานาชาติ ภูเก็ต และท่าอากาศยานกระบี่ ในส่วนของเส้นทางท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผังอันดามันสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างสะดวก ด้วยระยะทางในการเดินทางที่สามารถเข้าถึงได้ทุกเส้นทางที่เชื่อมต่อถึงกัน รวมถึงยังมีบริการรถสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้สะดวก และในอนาคตมีโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้างวดเบา ซึ่งสามารถส่งเสริมให้การเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ในด้านความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ถึงแม้จะมีการวางมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นอย่างดีและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ กลับพบว่าศักยภาพความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผังอันดามันยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนในด้านความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ตลอดทั้งปี นั้นส่งผลให้เกิดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับดี มีสิ่งดึงดูดใจ (attractions) มีสิ่งอำนวยความสะดวก (facilities) มารองรับทั้งในด้านร้านอาหาร ที่พัก ของที่ระลึกและสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ มีบริการที่ประทับใจ การคมนาคมขนส่งมีความสะดวก สบาย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสถานที่ต่างๆ ได้ดีในระดับหนึ่ง สามารถอำนวยความสะดวกให้การสัญจรภายในระหว่างจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่เส้นทางที่จะสัญจรไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังไม่สะดวกเท่าที่ควรเนื่องจากจากระบบขนส่งสาธารณะที่ยังมีไม่เพียงพอ ส่วนศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เช่น จังหวัด อำเภอ เทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถาบันการศึกษา เป็นต้น ภาคเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า สายการบิน เป็นต้น รวมถึงกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ ร่วมกันให้การสนับสนุน และจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผังอันดามัน ศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ร่วมกันให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงภาคเอกชนธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรมต่างก็ให้การสนับสนุนในการมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความผูกพันต่อท้องถิ่น

2.2 อุปสรรคและข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผังอันดามัน ที่สำคัญๆ 4 ด้าน คือ อุปสรรคและข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคและข้อจำกัดในการบริหารจัดการ อุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับความร่วมมือของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และต้องการการสนับสนุนด้านการให้ความรู้ การจัดอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ให้หมดไปจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมเพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกุญแจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างเงินสร้างงานให้กับประเทศและชุมชนเป็นจำนวนมาก และเป็นธุรกิจที่มีอัตราเจริญก้าวหน้าเป็นอันดับ 1 ของโลก ถ้าพิจารณาบริบทการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ภูเก็ต พังงา

กระบี่ ถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงทางด้านการท่องเที่ยว โดยดูจากผลรายได้โดยรวมจากการท่องเที่ยวในแต่ละปี เป็นจำนวนกว่าหนึ่งแสนล้านบาท แต่ในการขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่า ไม่มีการจัดการอย่างชัดเจน เสมือนหนึ่งว่าต่างคนต่างทำในแต่ละพื้นที่ของตน โดยไม่มีความร่วมมือและเชื่อมโยงกัน ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วศักยภาพทั้ง 3 จังหวัดในพื้นที่อันดามันควรมีแนวทาง การจัดการและร่วมมือเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญดังกล่าวที่มีความสอดคล้อง และมีประเด็นหลักที่สำคัญเข้าด้วยกันตามหลักของตรรกะ เหตุและผลในการบริหารจัดการโดยสามารถประมวลผล เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ได้ดังนี้

กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันมีความโดดเด่นจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัด สามารถนำมาต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดฝั่งอันดามันมีความสามารถในการปรับตัววัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้สนองความต้องการและความคุ้นเคยของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยว แต่หากการปรับตัววัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อการค้า (Cultural Commodification) ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมของตน จะมีผลให้คนท้องถิ่นรับค่านิยมของนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการลอกเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Demonstration Effect) และมีผลทำให้คนท้องถิ่นสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และความดั้งเดิมของตนได้ หากขาดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวจะกลายเป็นดาบสองคมที่น่าประหลาดใจและผลเสียมาสู่สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะส่งผลเชิงลบเป็นลูกโซ่ (Chain Effect) กลับไปยังเศรษฐกิจของชุมชนด้วยเหตุนี้ จึงควรพิจารณาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้ดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืนหากการส่งเสริมการท่องเที่ยวดำเนินไปโดยไม่มีการวางแผนและการประชาสัมพันธ์ที่ดีอาจทำให้คนท้องถิ่นมีวิธีการที่ไม่ถูกต้องในการใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่นผลิตสินค้าที่ระลึกที่มีคุณภาพต่ำและมีราคาถูกเพื่อสนองตอบความต้องการของ นักท่องเที่ยวโดยหวังผลกำไรจนไม่ได้รักษาอัตลักษณ์ของความเป็นพื้นเมืองไว้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว จะทำให้เกิดวัฒนธรรมปลอมขึ้น เพราะจะมีการดัดแปลงวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลและการแสดงพื้นเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ (Pseudo Event) เพื่อเป็นกิจกรรมหรือการแสดงสำหรับให้นักท่องเที่ยวชม ไม่ใช่เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมหรือเพื่อตอบสนอง ความศรัทธาที่แท้จริงของคนท้องถิ่น การสร้างเหตุการณ์เพื่อการขายจะส่งผลให้ท้องถิ่นขาดความดั้งเดิมและความ น่าดึงดูดใจ จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ข้อจำกัดและอุปสรรคในการพัฒนา ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันดามัน พบว่ามีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดฝั่งอันดามันที่ควรจะเป็นเพื่อเป็นการเสริมศักยภาพสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ด้านการผลักดันจังหวัดฝั่งอันดามันเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมเฉพาะ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้เหมาะสมกับศักยภาพ และโอกาสของพื้นที่ฝั่งอันดามันควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเมืองของจังหวัดฝั่งอันดามัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงวิถีชีวิต

ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีการเสริมสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผั่งอันดามัน ที่สะท้อนถึงชีวิตและคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเมืองยุคใหม่ ของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2560 : 62) ที่กล่าวว่า ท้องถิ่นปัจจุบันต้องใช้ประโยชน์จากประวัติศาสตร์โลกฉบับที่ ตะวันออกเจริญรุ่งเรืองและสำคัญ จึงจะเกิดเนื้อหาที่จะไปโยงเข้ากับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้ากับประวัติศาสตร์โลก โดยการผลักดันจังหวัดผั่งอันดามันเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเฉพาะ จำเป็นต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผั่งอันดามันให้เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาส ของพื้นที่ผั่งอันดามันควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเมืองของจังหวัดผั่งอันดามัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ดั้งเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเทิดชาย ชวช่วยบำรุง (2557 : 45) ที่กล่าวว่า เมื่อประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในการเดินทางและท่องเที่ยวและเมื่อต้องเตรียมเปิดรับการรวมตัวสู่ ประชาคมเสรีอาเซียนประเทศไทยควรใส่ใจพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างรายได้ที่พอเพียงและ ต่อเนื่องให้กับผู้ประกอบการซึ่งการประกอบการจะยั่งยืนได้ต้องอาศัยการร่วมมือในทุกภาคส่วนมีการวาง ยุทธศาสตร์ร่วมกันจะทำให้การท่องเที่ยวสร้างสรรค์และมีคุณภาพผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนทุกภาค ส่วนในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความแข็งแรงและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งนี้จึงควรพัฒนา เป้าหมายการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวขึ้นไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางการท่องเที่ยวทั้งคุณภาพของสินค้า บริการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและคุณภาพของผู้ให้บริการเพื่อเป็นการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันใน ตลาดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2. ด้านการสร้างกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและเครือข่ายในการ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนฐานของทุนทางสังคมวัฒนธรรม โดยการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผั่งอันดามัน เสริมสร้างศักยภาพการมี ส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผั่งอันดามัน โดยมุ่งให้มีการบูรณาการการทำงานผ่าน กลไกการขับเคลื่อนตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ (2551 : 20) กล่าวถึง กระบวนการดำเนินการของเครือข่ายทั้ง 4 ภาคส่วน ได้แก่ เครือข่ายภาค ประชาชน เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นสิ่งที่ยืนยัน ว่าการใช้พลังเครือข่ายจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมและการแก้ไขปัญหาได้ โดยองค์กรเครือข่ายเหล่านั้น จะต้องสร้างสรรค์สิ่งที่ดึงดูดให้กับตนเองสร้างแนวร่วมในการพัฒนาบนความต้องการพื้นฐานของสังคมและ เสริมสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีทิศทางหรือเป้าหมายร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม และที่ สำคัญคือควรมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง จะขาดหรือมอบหมายให้ภาคใดภาคหนึ่งมิได้ ทั้งนี้เพราะความเป็น เครือข่ายคือกระบวนการที่เชื่อมโยงและการกระทำภารกิจร่วมกันดังนั้นกระบวนการ พัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาองค์กร และการพัฒนาสังคม ความเป็นเครือข่ายอยู่ที่ความ ไว้วางใจ ความสามัคคี และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เครือข่ายจะประสบผลสำเร็จมิได้ ถ้าขาดการทำภารกิจและการ ประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะฉะนั้นเครือข่ายต่างๆ จึงควรมีการรักษาสัมพันธ์ภาพและการรักษาผลประโยชน์ ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความเท่าเทียม และยังคงสอดคล้องกับ Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports (2009 : 28-32) ที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านการบริหาร จัดการประการที่หนึ่งคือการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องจัดให้มีแนวทางการจัดการด้านการ

อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและการจัดการด้านการท่องเที่ยวประการที่สองการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกและการจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจการดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การปรับโครงสร้างให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันโดยตรง กำหนดบทบาทหน้าที่ และขอบเขตของการบริหารจัดการให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในด้านอำนาจและกระบวนการ โดยคำนึงถึงผลกระทบของชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนารถ รัตนสูงศชัย (2554 : 1) ที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืนต้องบูรณาการกลยุทธ์จากศาสตร์หลากหลายแขนง ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดดัชนีระดับการพัฒนาและขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด

3. ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดฝั่งอันดามันให้สามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชื่อมโยงการคมนาคมทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ให้เพียงพอ และได้มาตรฐาน สอดคล้องกับดัชนีชี้วัดศักยภาพของการท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ.2555 – 2559 : 28) ที่ได้ให้ความสำคัญและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวกล่าวโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การบูรณาการการขนส่งทุกรูปแบบโดยเชื่อมต่อภายในจังหวัดเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียงเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย สะดวก สะอาดและมีมาตรฐานสากล ทั้งนี้การสร้างบางอย่างจำเป็นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้นรัฐบาลกลางต้องเข้ามาช่วย คือ ถ้ารัฐบาลอยากให้เกิดการท่องเที่ยวด้านนี้ รัฐบาลก็ต้องลงทุน ท้องถิ่นก็มีภารกิจหน้าที่ของท้องถิ่นเองอยู่แล้ว แต่การที่จะต้องลงทุนก็มีความสามารถในการไปทำและส่งเสริมตัวนี้ได้ไม่เยอะนัก เพราะมีงบประมาณจำกัด จึงเป็นหน้าที่รัฐบาลกลางที่ต้องมาช่วยหรือเข้ามา Support ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือเกิด Facility ให้มีความสะดวก มีความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดและจัดหางบประมาณ เร่งรัดพัฒนาโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ และผู้บริหารท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การท่องเที่ยว และหน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่มีนโยบายในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pirasan, J. and others (2013 : 232-266) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกโดยใช้แนวคิดการพัฒนามนุษย์พื้นฐานการมีส่วนร่วมและการนำองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมมากำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ตำนาน ประวัติความเป็นมา ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะการแสดงศิลปหัตถกรรม ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน มาใช้เพื่อพัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐาน เช่นที่พักแรม ร้านอาหารร้านขายของที่ระลึก และขายสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ของข้อมูลสินค้าพื้นเมือง และข้อมูลเทศกาลและงานประเพณี เพื่อสะท้อนให้เห็นตัวตนและอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของคนในชุมชนที่แท้จริง

4. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพังงาอันดามัน โดยการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของจังหวัดพังงาอันดามันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และสร้างระบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้ให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชนให้ร่วมกันพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน สอดคล้องกับแนวคิด ของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557 : 213-214) กล่าวว่า การอบรมให้คนท้องถิ่นสามารถสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพนอกจากจะส่งเสริมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนแล้ว ยังช่วยลดอคติด้านวัฒนธรรม อีกทั้งเพิ่มคุณค่าประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอีกด้วย ในแต่ละพื้นที่ถ้าได้รับการศึกษาและฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ก็สามารถที่จะส่งเสริมพัฒนาในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าหรือตรงกับเทรนด์ที่กำลังจะเป็นในอนาคต และยังสอดคล้องกับ Smith (2003 : 46) ที่กล่าวว่า การศึกษาให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้าไปเยี่ยมชมอย่างลึกซึ้ง คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญคุณค่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อเป็นข้อมูลและการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชมในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในบรรดาทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งจะต้องมีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรักหวงแหนรักษาและดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วยและได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ

5. ด้านการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพังงาอันดามันสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน ในด้านความหลากหลายของวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยใช้ "วัฒนธรรมและวิถีท้องถิ่น" เป็นตัวนำสร้างเอกลักษณ์ และส่งมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีพฤติกรรมเหมาะสมกับวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน และมีการพัฒนาสินค้า บริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สะท้อนความเป็นวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้โดดเด่นและมีคุณค่า ประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนา สร้างสรรค์ให้เป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาด้านข่าวสารและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้เป็นที่รู้จัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และประโยชน์ของท้องถิ่น ความพร้อมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2558 : 49) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคตนั้นไม่ได้อยู่ที่เศรษฐกิจขนาดใหญ่มากนัก แต่จะอยู่ที่เศรษฐกิจภาค กับเศรษฐกิจเมือง การพัฒนาภาคจะทำให้จุดเด่นของประเทศถูกขับออกมามากขึ้น เช่น ภาคอันดามัน เมืองเอกยังคงอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต แต่ก็ต้องทำให้จังหวัดภูเก็ต ตรัง พังงา กระบี่ สตูล เป็นหน่วยเดียวกัน จุดสำคัญที่สุดคือทำให้วัฒนธรรมภาคเกิดขึ้น และต้องสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาให้ได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buakwan, N. & others (2008 : 163-168) ที่ทำการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในตลาดน้ำคลองแหและพบว่า การจัดการด้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจะมีการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวการสร้างศูนย์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและควมมีเว็บไซต์ รวมทั้งไกด์นำเที่ยวควรร่วมมือกันกับองค์กรท้องถิ่นนั้นๆ ในการวางแผนวิธีการขนส่งนักท่องเที่ยวการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างตลาดน้ำและการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน โดยมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแผนงาน โครงการอย่างชัดเจน มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรอิสระต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันมีความเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของพื้นที่กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนแม่บทของชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ วัฒนธรรมของชุมชน โดยการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บท ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อทบทวนวิเคราะห์ ค้นหาศักยภาพและความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสำนึกร่วมให้ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันร่วมกัน โดยการจัดทำแผนแม่บทควรมีการแบ่งเป็น ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และมีการกำหนดประเภทของแผนแม่บทที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการได้เองภายในชุมชน หรือหากเกินความสามารถของชุมชนควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรใด

3. เครือข่ายจากทุกองค์กรควรร่วมมือกันส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะการจัดการความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งหากชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในชุมชนของตนให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยกันรักษาความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมปัจจุบัน

4. ภาคประชาชนควรร่วมมือกันสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องรอให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ เป็นการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง นำไปสู่การเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันของชุมชน โดยอาจจัดให้มีการศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนท้องถิ่นของตน เพื่อร่วมกันสร้างอัตลักษณ์ความโดดเด่นของชุมชนให้กลายเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมต่อไป และควรร่วมกันสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วย เพื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันอย่างต่อเนื่อง

5. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความเป็นรูปธรรมได้นั้น จำเป็นต้องได้รับงบประมาณเพื่อนำมาบริหารจัดการ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรจัดสรรงบประมาณไว้ให้เพียงพอ และหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชน ประชาสังคม รวมถึงองค์กรอิสระ ควรร่วมมือกันจัดหางบประมาณจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอาชีพที่สร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้ครบวงจร

7. หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันให้เพียงพอและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ฝั่งอันดามัน และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านอาหาร เป็นต้น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามัน

8. หน่วยงานภาคเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนานุเคราะห์ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามันให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ ให้กับผู้ประกอบการหรือคนในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้สามารถสื่อความหมายและนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ตัวชี้วัดต่างๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

10. ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์การภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรอิสระ ควรมีการดำเนินการแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกันอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เมื่อได้ศึกษาวัฒนธรรมฝั่งอันดามันแล้วทำให้ทราบว่า เรื่องวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มากสามารถเชื่อมโยงสายวัฒนธรรมจากฝั่งอันดามันตั้งแต่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง ระนอง สตูล ไปจนถึงคาบสมุทรมลายู คือ ปีนัง มะละกา สิงคโปร์ได้ ดังนั้นจึงควรศึกษาเส้นทางการเชื่อมโยงวัฒนธรรมคาบสมุทรมลายู

2. ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งอันดามันในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Buakwan, Narawadee., Visuthisamajarn. Parichart., & Viriyakorn, Amporn.m(2008). **Cultural Tourism Guidelines in Klonghae Floating Market, Thailand.** International Journal of Management & Information System-Third Quarter, 17(3), 163–168.
- Chuaybamrung T. (2014). Tourism Seminar. **TAT Tourism Journal.** 3(4) : 40-59. [in Thai]
- Chittungwatana B. and Srichapha P. (2557). **Sustainable Tourism Development** (2nd ed.). Bangkok : The Tourism Authority of Thailand. [in Thai]
- Choophon P. (2009). **Tackle the World Heritage Port Puzzles and shortcuts to the Gulf of Thailand.** [Online] Available : http://www.phuketdata.net/main/index.php?option=com_content&task=view&id=263&Itemid=5 [2017, January 19] [in Thai]

- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2009). **Guidelines for Assessing the Quality of Tourism for Fiscal Year(2009.)** Bangkok : Ministry of Tourism and Sports.
- Laothamatas A. (2015). **City : Think back to the Future.** Bangkok : Mata co.,Ltd. [in Thai]
- _____. (2017) . **Popular City: The city of Thailand is our home.** Bangkok : Watcharin P.P.. [in Thai]
- MGRonline.(2561).**Amazing Thailand Go Local.** [Online]. Available: <http://www.mgrounline.com/travel/detail/9610000001023> [2018, May 18] [in Thai]
- Phosita, C. (2009). **Science and art for qualitative research** (4th Ed.). Bangkok : Amarin Printing and Publishing Co., Ltd. [in Thai]
- Pillavas T.(2013) . The Tourism Industry Strategies for Community Economy Development in the Andaman Triangle. **RMUTT Global Business and Economics Review.** 8(1) : 88. [in Thai]
- Pirasan, Jirawat. & others. (2013). **The Development of Tourist Destinations for Cultural Participation of the Community in Phitsanulok.** Bangkok : The Thailand Research Fund (TRF).
- Ratanuwongchai N. (2010). **Tourism Development.** Bangkok : Faculty of Humanities, Kasetsart University. [in Thai]
- Smith, Melanie K. (2009). **Issues in Cultural Tourism Studies** (2nd ed.). New York : Routledge.
- Tourism Development Board of Andaman Tourism Development Area.(2016) . **Tourism Development Plan in Andaman Tourism Development Area, 2016 - 2020.** Bangkok : Tourism Development Board, Andaman Tourism Development Area. [in Thai]
- Watcharangkul A.(2012) . Southeast Asian marine trade. **Damrong Rajanuphab Journal.** 12(44) : 100.